

atribuïda a l'ibèric, però que no ha existit mai en català ni en castellà (veg l'article del DCEC/DECH) *Salpus(c)*, V. *sal Salre*, V. *saltar Salremo*, V. *sal-roig*

SALROIG o SOLRAIG, 'nom d'un peix carnisser, semblant, però distint, de la tintorera', origen incert: sembla un compost amb el sentit de 'roig com el sol, com un raig de sol'. □ 1ª doc: *solraig*, 1458; i totes dues formes des de princ. S. XIX; una forma castellanitzada o castellana *solrayo* mj S xv

Orellana, *Peixos del Mar de València* (1802, p. 8): «*solrraig*, plural *solrraigs*: ne hi ha com de dos arrobes» Jo n'he vist a la platja de Benicarló: on n'hi havia molts de pescats. se li veien grans trossos rojos, em digueren que no s'havia de confondre amb la tintorera, i me'l designaren com *solràgós* (1961) Però on se'n sent parlar més és a les Illes: a Cala Rajada *sql-ròç*, peix selacti (1969); a Valldemossa em citen els *sql-ròçs* junt amb els *daufius* i les *tintoreres* (1964); a Formentera *salròç*, a Menorca ja figura com *salroig*, nom de peix, en FebrCard; Moll (a *AlcM*) el donà com *salròç*, rectificat segons sembla la pron *selròç* 'squalus carcharius', que indicava com a pròpia de Ciutadella (*Misc Alcover*, grafiant *celroig*, potser per alguna etimologia popular) A més, *solròç* seria la pron de Barcelona segons *AlcM*

En el Princ. sembla que no n'hi ha notícies fins al dicc. de Vogel que dona *salroig* 'odontaspis' com a lectura pròpia, i el *DAG*, que recull *solraig* a Tarragona, però ho encapçala *salroig*, localitzat a Mall, i amb cita de *La Roqueta* Altres formes, no prou documentades, en *AlcM*, s. v. *solraig* i moltes d'ictòlegs (des de València Cisternas, *solraig*, 1863) en la *Nomenclatura Ictiològica* de Fdo. Lozano (1963, pp. 10 i 16, §§ 25, 26), que l'identifica sobretot amb el *Carcharias Ferox* i també amb el *Carcharias taurus* i amb l'*Isurus oxyrinchus*

En definitiva la dada més antiga era en una obra d'Enrique de Villena (mitjan segle xv), que l'anomena *solrrayo* en la seva *Arte Cisoria*, cap 9 (alguns hi han imprès *sobrrayo*, forma evidentment mal llegida, car *-brr-* és impossible; però d'altres de segona mà ho citen com *sobrayo* i altres formes deturpades). Com que Villena va viure molt a València, i fins va escriure part de la seva obra en català, és possible que sigui una forma merament castellanitzada, més aviat que pròpiament castellana; i deu ser a base d'ell que s'ha adoptat *solrayo* en la nomenclatura oficial castellana, com ens informa Lozano Ara, però, hi podem afegir, una dada catalana directa, i no menys antiga: *solraig*, recollit per Em Casanova, en l'any 1458, en els docs de la Mostassaferia de CastPna (*Rev d'Lle i Dret*, Bna II, 1983, vol I, 82)

No s'han fet altres conjectures etimològiques que en una nota de P. Barbier (RLR LXIII, 64) que partint d'unes formes it *sorrato* o prov. *sorrot* i *souràs*, suposa que vingui del ll. *SABURRATUS*. en realitat aquest no significa 'qui té la panxa plena' sinó '(vaixell) carregat de llast, de sorra'. Cal sempre maliciar-se de les dades

de Barbier, que sol guiar se per les seves suposades etimologies, el cas és que aquells noms it i prov no consten com a nom de tal peix i almenys manquen en les equivalències estrangeres que recull Lozano com a nom del salroig, ni es troben en els diccs. respectius, com Petrocchi o el *TdF*; de fet, aquest porta *souràs* i *sourràs* però amb el sentit de «grand amas de sable ou de vase»: sembla, doncs, que no és més que una suposició etimològica D'altra banda és clar que aquell ètimon de cap manera no podria donar compte fonètic de les dues formes catalanes, amb la seva *-ig* o *-yo* constant.

Sense pretendre resoldre el problema, puix que disposem d'informació insuficient, jo faria la conjectura a què ens condueix l'aspecte i estructura del mot. Un compost *sol-roig* en català significa naturalment 'roig com el sol' i això que té un sentit aplicable a l'aspecte d'aquest peix, dona naturalment *salroig* (la forma de les Illes i de Bna) per dissimilació vocàlica, i alhora per la diferenciació de o en contacte amb l, que veiem en *polpis* > *palpis*, *clotell* > *clatell*, *oltrança* > *altrança*, *si-molt-convé* > *simòlkumbé* Quant a *solraig* seria alteració, per una espècie d'etimologia popular ('roig com un raig de sol'; hi ajudaria, alhora, la influència de *raja* o *rajada* peix ben diferent, per cert, però també peix gros, i més generalment conegut que l'altre.

Salremo men i eiv., ha de ser encreuament de *sal-roig* amb *rèmol*

1 Possiblement s'embolicà també amb el nom de *zorra*, *pez zorra*, port. *peixe zorro*, nom d'una espècie no gaire allunyada zoològicament (Lozano, § 28, al costat del *salroig*), és clar que això no és més que l'equivalent cast. del nom de *pece volpe* que se li dona a Itàlia (Lozano) Sembla que també n'hem de separar uns peixos dits *cap-rogs* en el *Libre de Cuina* de Sant Soví (NCI cxv, 1966) Grewe (p 241) creu que són la *Scorpaena scrofa* L. llavors es tractaria de l'escòrpora que no té res a veure amb el salroig. En tot cas el text els cita en companyia de peixos tots ells petits i sense relació amb els esquals, darrere *boga* i *gats*, i abans de *lubernes* i *xucle*

Sals, V. *salvar Salsa*, V. *sal Salsafràs*, V. *salsufragi Salsejar*, *salsar*, *salsèra*, *salsèrò*, V. *salsa* (SAL) *Salses*, V. *sal*: d'(AQUAS) SALSAS 'salades', no pas SALSULAS (*AlcM*) *Salset*, V. *cerceta Salsida*, V. *solsir Salsinar*, V. *sal Salsir*, V. *sal* i *sargir Salsiró* [Lab 1840], *salsissa*, *-ssot*, *salsitxa*, *-itja*, *salsitxada*, *salsitxaire*, *-txer*, *salsitxeria*, *salsitxó*, V. *salsitxa* (SAL) *Salsó*, *salsolàcies*, *salsora*, V. *sal*

SALSUFRAIGI, també *salsufrage*, *-sfrage*, provinent del ll. SAXIFRÀGA id, de l'adjectiu *saxifragus* 'que trenca les pedres' (compost de *saxum* 'pedra' i el verb *frangere*), nom que se li donà perquè s'usava en infusió contra els càlculs dels ronyons; no està ben aclarit si la terminació *-age* es deu a una alteració mossàrab o a una variant *saxifraginem* □ 1ª doc: *salsifrage*, S XIV